

Briselē, 25.2.2015.
COM(2015) 80 final

ENERĢĒTIKAS SAVIENĪBAS PAKETE

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI, REĢIONU KOMITEJAI UN
EIROPAS INVESTĪCIJU BANKAI**

Pamatstratēģija spēcīgai Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku

1. KĀPĒC MUMS VAJADZĪGA ENERĢĒTIKAS SAVIENĪBA

Mērķis izveidot spēcīgu Enerģētikas savienību, kuras centrā ir vērienīga klimata politika, ir nosprausts, lai ES patērētājiem — mājsaimniecībām un uzņēmumiem — nodrošinātu drošu, ilgtspējīgu un konkurētspējīgu enerģiju par pieejamu cenu. Lai šo mērķi sasniegtu, būtiski jāpārveido Eiropas energosistēma.

Mūsu redzējumā Enerģētikas savienība ir savienība, kurā dalībvalstis, pirmkārt, apzinās, ka garantēt iedzīvotājiem enerģijas piegādi tās var tikai tad, ja rīkojas kopīgiem spēkiem, valdot patiesai solidaritātei un uzticībai, un, otrkārt, pasaules mērogā risināmos jautājumos tās pauž vienotu nostāju.

Mēs vēlamies izveidot integrētu energosistēmu, kura aptvertu visu kontinentu, kurā enerģijas plūsmas tiktu brīvi pārvadītas pāri robežām, kuras pamatā būtu konkurence un resursu pēc iespējas labāks izmantojums un kuru vajadzības gadījumā papildinātu efektīvs enerģijas tirgu regulējums ES līmenī.

Mēs vēlamies, lai Enerģētikas savienība būtu ilgtspējīga, mazoglekļa un klimatam draudzīga ekonomika, kas būvēta ilgam laikam.

Mēs vēlamies redzēt spēcīgus, inovatīvus un konkurētspējīgus Eiropas uzņēmumus, kuri Eiropā un aiz tās robežām radītu energoefektivitātei vajadzīgus rūpniecības ražojumus un tehnoloģijas un mazoglekļa tehnoloģijas.

Mēs vēlamies, lai Eiropas darbaspēkam būtu tās prasmes, kas nepieciešamas, lai izveidotu un pārvaldītu nākotnes energosistēmu.

Mēs vēlamies iegūt investoru uzticību, ar cenām signalizējot ilgtermiņa vajadzības un politikas mērķus.

Taču visvairāk vēlamies, lai Enerģētikas savienība būtu savienība, kuras uzmanības centrā ir iedzīvotāji, kurā iedzīvotāji iesaistītās enerģētikas pārkārtošanā, izmanto labumu, ko sniedz jaunās tehnoloģijas, kuras palīdz samazināt rēķinus par energopatēriņu, un aktīvi līdzdarbojas tirgū un kurā mazaizsargātajiem patērētājiem ir nodrošināta aizsardzība.

Lai šo mērķi īstenotu, mēs vairs nevaram darboties tādas ekonomikas apstākļos, kura balstīta uz fosilo kurināmo, kurā piemēro centralizētu un uz enerģijas piegādi vērstu pieeju un kurā lieto vecas tehnoloģijas un novecojušus darbības modeļus. Jāaplašina patērētāju iespējas rīkoties, proti, jāsniedz tiem informācija, izvēles iespējas un izdevība elastīgi regulēt pieprasījumu un piegādi. Jāatsakās no sadrumstalotas sistēmas, kurā valstu rīcībpolitikas nav saskaņotas, pastāv tirgus šķēršļi un enerģētiski izolētas teritorijas.

Eiropas energosistēma skaitļos

Jaunākie dati rāda, ka ES ir importējusi 53 % energoresursu, par kuriem samaksāti aptuveni 400 miljardi euro, tādējādi tā uzskatāma par lielāko enerģijas importētāju pasaulē. Sešas dalībvalstis pilnībā visus gāzes resursus saņem no viena ārējā piegādātāja, kas nozīmē, ka piegādes traucējumu gadījumā tās ir ļoti neaizsargātas. Ir arī aplēsts, ka katrs papildus ietaupītais 1 % enerģijas samazinātu gāzes importu par 2,6 %¹. 75 % mājokļu nav energoefektīvi. 94 %

¹ Paziņojums "Energoefektivitāte un tās ieguldījums enerģētiskajā drošībā un klimata un enerģētikas politikas satvarā 2030. gadam" (COM(2014)520).

transportlīdzekļu ir darbināmi ar naftas produktiem, no kuriem 90 % ir importēti. Kopumā ES katru gadu enerģētikas subsīdijās, kas bieži bijušas nepamatotas, tieši vai netieši ir iztērēti vairāk nekā 120 miljardi euro². ES tikai laikposmā līdz 2020. gadam vien enerģētikā jāiegulda 1 triljons euro³.

Eiropas valstu elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas ir zemas, tomēr joprojām par 30 % augstākas nekā ASV. Tajā pašā laikā elektroenerģijas cenas mājāsaimniecībām pēc nodokļiem laikposmā no 2012. gada līdz 2013. gadam vidēji pieaugušas par 4,4 %. Gāzes vairumtirdzniecības cenas joprojām ir vairāk nekā divas reizes augstākas nekā ASV⁴. Šī cenu starpība ar citām tautsaimniecībām ietekmē rūpniecības, jo īpaši energoietilpīgo nozaru, konkurētspēju.

Eiropas atjaunojamo energoresursu uzņēmumu kopējais gada apgrozījums ir 129 miljardi euro, un tie nodarbina vairāk nekā vienu miljonu cilvēku⁵. ES uzņēmumiem pieder 40 % no visiem tehnoloģiju patentiem atjaunojamo energoresursu jomā⁶. Mums jādomā par to, kā saglabāt Eiropas vadošo lomu pasaules mēroga investīcijās atjaunojamajos energoresursos⁷.

Pašreiz Eiropas Savienībai ir Eiropas līmeņa enerģētikas noteikumi, bet praksē tajā darbojas 28 dalībvalstu tiesiskais regulējums. Tas nevar turpināties. Integrēts enerģijas tirgus ir nepieciešams, lai palielinātu konkurenci, uzlabotu tirgus efektivitāti, labāk izmantojot enerģijas ražošanas iekārtas visā ES, un patērētājiem piedāvātu pieejamas cenas.

Mazumtirdzniecības tirgus darbojas nepilnvērtīgi. Daudzām mājāsaimniecībām ir ļoti ierobežotas enerģijas piegādātāju izvēles iespējas un niecīga kontrole pār enerģijas izmaksām. Pārāk daudzas Eiropas mājāsaimniecības nevar samaksāt savus rēķinus par energopatēriņu.

Energoinfrastruktūra noveco, un tā nav piemērota aizvien pieaugoša atjaunojamo energoresursu apjoma uzņemšanai. Ir jāpiesaista investīcijas, taču pašreizējais tirgus modelis un valstu rīcībpolitikas nesniedz atbilstošus stimulus un nenodrošina pietiekamu paredzamību potenciālajiem investoriem.

Joprojām pastāv enerģētiski izolētas teritorijas, jo vēl arvien daudzi tirgi nav pietiekami savienoti ar kaimiņu tirgiem. Tas palielina izmaksas patērētājiem un rada neaizsargātību enerģētiskās drošības ziņā.

Mums joprojām ir vadošā loma inovācijā un atjaunojamo energoresursu jomā, taču pārējā pasaule strauji mūs panāk; turklāt attiecībā uz dažām mazpiesārņojošām un mazoglekļa tehnoloģijām ir mūs jau apsteigusi.

Stabilu rīcībpolitiku īstenošana ar mērķi palielināt investīcijas augsto tehnoloģiju uzņēmumos, kas ir globāli konkurētspējīgi, veicinās darbvietas un izaugsmi Eiropā. Radīsies jaunas nozares, jauni darbības modeļi un jauni darba profili. Šādas pārmaiņas būtiski ietekmē visu energosistēmā iesaistīto personu (tostarp patērētāju) lomu.

² Eiropas enerģētiskās drošības stratēģija (COM(2014) 330).

³ Komisijas aplēses. Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (IEA) lēš, ka līdz 2025. gadam energoresursu ražošanā, pārvadē un sadalē jāiegulda 1,3 triljoni euro.

⁴ Enerģētikas ĢD aprēķini, pamatojoties uz aģentūras *Platts* tirgus ziņojumiem un IEA datiem par 2014. gada pirmo pusi.

⁵ *Eur'Observateur* 2014. gada ziņojums.

⁶ Salīdzinājumam — ES pieder 32 % no visiem pasaules patentiem.

⁷ UNEP-BNEF, "Global Trends in Renewable Energy Investments 2014".

Ir pienācis brīdis, kad Eiropai jāizdara pareizā izvēle. Ja turpināsim ierasto ceļu, neizbēgamo nepieciešamību pāriet uz mazoglekļa ekonomiku apgrūtinās saimnieciskās, sociālās un vides izmaksas, ko rada sadrumstalotie valstu enerģijas tirgi. Kamēr vien iespējams, jāizmanto apstākļi, ka pašreizējās naftas un gāzes cenas ir zemas — apvienojumā ar mazākpiesārņojošas enerģijas cenu kritumu, spēcīgu ES klimata politiku un jauno tehnoloģiju parādīšanos tā ir vēsturē vēl nebijusi izdevība ES enerģētikas politiku ievirzīt pareizajā slīdēs, proti, izveidot Enerģētikas savienību.

2. TURPMĀKAIS VIRZIENS

Enerģētikas savienības stratēģiju veido pieci savstarpēji papildinoši un cieši saistīti *aspekti*, kuri ir svarīgi enerģētiskās drošības, ilgtspējas un konkurētspējas palielināšanai:

- enerģētiskā drošība, solidaritāte un uzticēšanās;
- pilnībā integrēts Eiropas enerģijas tirgus;
- energoefektivitāte, kas palīdz iegrožot pieprasījumu;
- ekonomikas dekarbonizācija un
- pētniecība, inovācija un konkurētspēja.

2.1. Enerģētiskā drošība, solidaritāte un uzticēšanās

2014. gada maijā Komisija Enerģētiskās drošības stratēģijā⁸ aprakstīja to, cik lielā mērā ES ir neaizsargāta pret ārējiem satricinājumiem enerģētikas jomā un aicināja politikas veidotājus valstu un ES līmenī skaidrot iedzīvotājiem, kādas ir iespējas samazināt atkarību no konkrētiem kurināmā veidiem, enerģijas piegādātājiem un piegādes ceļiem. Šī stratēģija ir pamats Enerģētikas savienības izveidei.

Enerģētiskās drošības pamatnosacījumi ir iekšējā enerģijas tirgus izveides pabeigšana un enerģijas efektīvāka izmantošana. Lai to īstenotu, ir vajadzīga lielāka pārredzamība, kā arī lielāka solidaritāte un uzticēšanās starp dalībvalstīm. ES enerģētiskā drošība ir cieši saistīta ar tās kaimiņvalstīm.

Kopīgas pieejas enerģētikas jomā var stiprināt visu Eiropas Savienību kopumā, piemēram, nepietiekamu piegāžu vai piegādes traucējumu gadījumā. Pienākums ievērot solidaritāti enerģētikas jomā ir skaidri norādīts Līgumā, un tas ir viens no Enerģētikas savienības pamatprincipiem.

Enerģijas piegādes dažādošana (enerģijas avoti, piegādātāji un piegādes ceļi)

Politiskās problēmas pēdējos mēnešos ir apliecinājušas, ka ir ļoti svarīgi dažādot enerģijas avotus, piegādātājus un piegādes ceļus, lai garantētu drošu un stabilu enerģijas piegādi Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kuri vēlas saņemt enerģiju par pieejamām un konkurētspējīgām cenām jebkurā brīdī. Gāzes piegādes dažādošanai ir aktīvāk jāstrādā pie Dienvidu gāzes koridora izveides, lai Vidusāzijas valstis varētu eksportēt gāzi uz Eiropu. Ziemeļeiropā enerģijas piegādes drošību būtiski palielina tādu sašķidrinātās gāzes mezglu izveide, kuros piegādes piedāvā vairāki piegādātāji. Šādas mezglus vajadzētu veidot arī Centrāleiropā un Austrumeiropā, kā arī Vidusjūras reģionā, kurā jau top Vidusjūras reģiona gāzes mezgls.

⁸ COM(2014)330.

Jaunas infrastruktūras būvniecība ar mērķi nodrošināt ES piekļuvi jauniem gāzes avotiem nozīmē, ka ir jāsadarbjas ar daudziem partneriem, un tā ir gan sarežģīta, gan dārga. Šo problēmu risināšanai ir vajadzīga apņēmīga rīcība ES līmenī. Komisija pastiprinās atbalstu šim procesam, izmantojot visus Savienībā pieejamos finansēšanas instrumentus, jo īpaši iecerēto Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF), un pilnībā iesaistot Eiropas finanšu iestādes. Tomēr jānodrošina, lai arī ES iekšējinē būtu izbūvēta nepieciešamā infrastruktūra, tostarp nodrošināta reverso plūsmu iespēja, kas ļaus gāzi piegādāt tur, kur tā nepieciešama.

Tiks izpētīts viss sašķidrinātās dabasgāzes potenciāls, tostarp tās izmantošana par rezerves risinājumu krīzes situācijās, kad pa esošo cauruļvadu sistēmu Eiropa nesaņem pietiekami daudz gāzes. Sašķidrinātās dabasgāzes tirdzniecības apjomu pieaugums palīdzēs tuvināt dabasgāzes cenas pasaulē. Pēdējos gados sašķidrinātās dabasgāzes cenas ir bijušas augstākas par cauruļvadu gāzes cenām; tam par iemeslu ir augstās sašķidrināšanas, regazifikācijas un transportēšanas izmaksas un pieprasījums Āzijā. Lai risinātu šos jautājumus, Komisija izstrādās visaptverošu sašķidrinātās dabasgāzes stratēģiju, kurā aplūkos arī kāda transportēšanas infrastruktūra nepieciešama, lai savienotu sašķidrinātās dabasgāzes termināļus ar iekšējo tirgu. Šajā saistībā uzmanība tiks pievērsta arī gāzes uzglabāšanas potenciālam Eiropā un tiesiskajam regulējumam, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu pietiekamus gāzes krājumus ziemei. Komisija arī centīsies novērst šķēršļus sašķidrinātās dabasgāzes importam no ASV un citiem sašķidrinātās dabasgāzes ražotājiem.

Ņemot ES atkarību no importa un globālās klimata pārmaiņu problēmas, jāveic papildu pasākumi naftas patēriņa samazināšanai. Naftas cenas pašreiz ir zemas, jo ir pārprodukcija, kā arī ir samazinājies patēriņš un uzlabojusies energoefektivitāte⁹.

ES ir lielā mērā atkarīga no kodoldegvielas un un saistīto pakalpojumu importa uz dalībvalstīm, kuru energoresursu struktūrā ietilpst kodolenerģija. Enerģiju dažādošana ir svarīga, lai nodrošinātu piegādes drošību. Komisija atjauninās un uzlabos prasības attiecībā uz informāciju, kas saskaņā ar *Euratom* līguma 41. pantu jāsniedz par kodoliekārtu projektiem.

Uz vietas saražota enerģija palīdz arī samazināt Eiropas atkarību no enerģijas importa. Tas jo īpaši attiecas uz atjaunojamajiem energoresursiem, kas nepieciešami dekarbonizācijai, kā arī tradicionālo un netradicionālo (tajās dalībvalstīs, kas to izvēlējušās) fosilo kurināmo. Vēl viena iespēja ir naftas un gāzes ieguve Eiropā no netradicionāliem avotiem, piemēram, slānekļa gāzes, taču pirms tam jāatrisina problēmas, kas saistītas ar sabiedrības atbalsta saņemšanu un vidisko ietekmi.

Sadarbība enerģijas piegādes drošības jomā

Dalībvalstīm, pārvades sistēmu operatoriem, enerģētikas nozarei un visām pārējām ieinteresētajām personām cieši jāsadarbjas, lai nodrošinātu augsta līmeņa enerģētisko drošību Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

Attiecībā uz naftu daži svarīgi pasākumi jau ir veikti ar 2009. gada Naftas rezervju direktīvu¹⁰, kurā dalībvalstīm noteikti pienākumi izveidot un uzturēt jēlnaftas un naftas produktu rezervju minimumu.

⁹ ES priekšzīme palīdzēs visā pasaulē panāktu attiecīgo standartu piemērošanu un lielāku efektivitāti, kā rezultātā nākotnē samazināsies naftas patēriņš un tādējādi ES atkarība.

Dalībvalstīm būtu jābūt pārliecībai, ka ierobežotas piegādes gadījumā tās var paļauties uz kaimiņvalstīm. Komisija 2014. gada ziņojumā par gāzes sistēmas īstermiņa izturētspēju¹¹ uzsvēra, ka ir jāpastiprina sadarbība attiecībā uz spēju reaģēt uz iespējamām piegādes traucējumiem. Lai ieviestu kopīgus krīžu pārvarēšanas pasākumus, Komisija iesniedz priekšlikumus preventīvas un ārkārtas rīcības plāniem reģionālā un ES līmenī, tostarp iekļaujot arī Enerģētikas kopienas līgumslēdzējas puses. Ir jāstiprina dalībvalstu solidaritāte, jo īpaši enerģijas piegādes krīzes apstākļos. Minētie problēmjautājumi un pieredze, kas gūta, īstenojot minēto regulu, tiks ņemti vērā, ierosinot pārskatīt Gāzes piegādes drošības regulu.

Komisija izvērtēs brīvprātīgu pieprasījuma agregēšanas mehānismu variantus, ko izmantot kolektīvai gāzes iegādei krīzes apstākļos un tad, ja dalībvalstis ir atkarīgas no viena piegādātāja. Tiem vajadzētu būt pilnīgi saskanīgiem ar PTO noteikumiem un ES konkurences noteikumiem.

Daudzās dalībvalstīs patlaban nav izstrādāts pārliecinošs elektroenerģijas piegādes drošības satvars, un elektroenerģijas piegādes drošības novērtēšanai tās izmanto novecojušas un nekonsekventas pieejas. Sadarbojoties ar dalībvalstīm, Komisija izstrādās virkni pieņemama riska līmeņu attiecībā uz piegādes pārtraukumiem un objektīvu ES mēroga enerģijas piegādes drošības novērtējumu, kurš būs balstīts uz faktiem un kurā būs novērtēta situācija dalībvalstīs. Tajā ņems vērā pārrobežu plūsmas, no atjaunojamajiem energoresursiem saražotās enerģijas mainīgo apjomu, pieprasījuma reakciju un akumulācijas iespējas. Jaudas mehānismus vajadzētu izstrādāt tikai, lai risinātu piegādes drošības jautājumu, ja reģionālās sistēmas pietiekamības novērtējumā konstatēta šāda vajadzība, un vajadzētu ņemt vērā energoefektivitātes potenciālu un pieprasījuma puses reakciju¹².

Eiropas lomas nostiprināšana pasaules enerģijas tirgos

Enerģētikas savienība nav iekšupvērsts projekts. Spēcīgāka un vienotāka ES varētu konstruktīvāk sadarboties ar saviem partneriem, no kā iegūtu visas puses.

Enerģētikas politiku bieži vien izmanto kā ārpolitikas instrumentu, jo īpaši lielākās enerģijas ražotājvalstis un tranzītvalstis. Apspriežot Eiropas ārējo enerģētikas politiku, šis fakts jāņem vērā.

Tāpēc Eiropas Savienībai prasmīgāk jāizmanto sava ietekme pasaules enerģijas tirgos. Kopā ar nozīmīgākajiem partneriem Eiropas Savienība strādās, lai uzlabotu globālo enerģijas pārvaldības sistēmu, kas palīdzētu virzīties uz konkurenci vairojošiem un pārredzamākiem pasaules enerģijas tirgiem.

ES tirdzniecības politika palīdz uzlabot enerģētisko drošību un dažādot enerģijas piegādes, jo tirdzniecības nolīgumos, kas tiek parakstīti ar ES partneriem, iekļauj ar enerģētiku saistītus noteikumus. Kad ES risinās sarunas par nolīgumu noslēgšanu ar valstīm, kas ir nozīmīgas enerģijas piegādes drošības ziņā, Komisija prioritāri centīsies vienoties par tādiem enerģētikas noteikumiem, kuri palīdzētu nostiprināt enerģētisko drošību un sasniegt Enerģētikas savienības ilgtspējīgas enerģētikas mērķus. Kopumā Komisija turpinās īstenot aktīvu tirdzniecības un investīciju programmu enerģētikas

¹⁰ 2009. gada 14. septembra Direktīva 2009/119/EK, ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves.

¹¹ COM(2014) 654 *final*.

¹² Sk. paziņojumu "Iekšējā elektroenerģijas tirgus darbība un optimāla publiskā intervence" (C(2013)7243).

jomā, tostarp risinās jautājumus par Eiropas energotehnoloģiju un energopakalpojumu piekļuvi ārvalstu tirgiem¹³.

Ar jaunu sparū īstenojot Eiropas enerģētikas un klimata diplomātiju, ES izmantos visus ārpolitikas instrumentus, lai noslēgtu stratēģiskas partnerības enerģētikas jomā ar tādām aizvien nozīmīgākām enerģijas ražošanas un tranzīta valstīm vai reģioniem kā Alžīrija un Turcija, Azerbaidžāna un Turkmenistāna, Tuvo Austrumu valstis un Āfrikas valstis, kā arī citiem potenciālajiem piegādātājiem.

ES arī turpmāk stiprinās partnerību ar Norvēģiju, ES otro lielāko jēlnaftas un dabasgāzes piegādātāju. ES turpinās Norvēģiju pilnībā integrēt iekšējā enerģētikas politikā. ES arī veidos partnerību ar tādām valstīm kā ASV un Kanāda.

Ja būs attiecīgi apstākļi, ES apsvērs iespēju pārskatīt attiecības ar Krieviju enerģētikas jomā, balstoties uz līdzvērtīgiem nosacījumiem attiecībā uz tirgus atvēršanu, godīgu konkurenci, vides aizsardzību un drošību, no kā labumu gūs abas puses.

Īpaša uzmanība tiks pievērsta tam, lai uzlabotu stratēģisko partnerību enerģētikas jomā ar Ukrainu. Tādējādi tiks risināti jautājumi, kas saistīti ar Ukrainas kā tranzītvalsts nozīmi un Ukrainas enerģijas tirgus reformām, piemēram, tās gāzes tīkla modernizācija, atbilstoša tiesiskā regulējuma izstrāde elektroenerģijas tirgus regulēšanai un energoefektivitātes palielināšana Ukrainā, lai samazinātu tās atkarību no enerģijas importa.

Attiecībā uz tuvākajām kaimiņvalstīm Komisija rosinās nostiprināt Enerģētikas kopienas, nodrošinot ES enerģētikas, vides un konkurences tiesību aktu faktisku īstenošanu un enerģijas tirgus reformas realizāciju un investīciju piesaisti enerģētikas nozarē. Mērķis ir panākt ES un Enerģētikas kopienas enerģijas tirgu ciešāku integrāciju. Pārskatot Eiropas kaimiņattiecību politiku, uzmanība tiks pievērsta attiecību veidošanai ar partnervalstīm konkrēti enerģētikas jomā.

Lielāka pārredzamība gāzes piegādes jomā

Attiecībā uz enerģijas (jo īpaši gāzes) piegādes drošību ir ļoti svarīgi, lai tiktu nodrošināts, ka ar enerģijas iegādi saistītie nolīgumi ar trešām valstīm ir pilnīgi saskanīgi ar ES tiesību aktiem. Šādas starpvaldību nolīgumu un saistīto komerciālo nolīgumu atbilstības pārbaudes, kuru pamatā ir attiecīgais lēmums¹⁴, pašreiz veic pēc tam, kad dalībvalsts ir parakstījusi nolīgumu ar trešo valsti. Esam pieredzējuši, ka praksē šādu nolīgumu pārskatīšana ir ļoti sarežģīta. Parakstītāju nostāja jau tikusi apstiprināta, kas rada politisko spiedienu nemainīt nevienu nolīguma aspektu. Nākotnē informācija par starpvaldību nolīgumu sarunām Komisijai būtu jāsaņem jau agrīnā posmā, lai tā varētu labāk *ex ante* novērtēt nolīguma atbilstību iekšējā tirgus noteikumiem un piegādes drošības kritērijiem. Komisijas līdzdalība šādās sarunās ar trešām valstīm un virzība uz standartizētām līguma klauzulām varētu arī sekmīgāk novērst nevajadzīgu spiedienu un nodrošināt saskanību ar Eiropas tiesību aktiem. Tādēļ Komisija pārskatīs minēto Starpvaldību nolīgumu lēmumu un sniegs priekšlikumus, kā nodrošināt, ka ES sarunās ar trešām valstīm pauž vienotu nostāju.

¹³ Tādas iniciatīvas kā “vidi saudzējošu ražojumu tirdzniecība” palīdzēs popularizēt tādus ražojumus, kas palīdz samazināt CO₂ emisijas, mazina kaitējumu videi un rada darbvietas un izaugsmi ES.

¹⁴ Lēmums Nr. 994/2012/ES, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā.

Saistībā ar Gāzes piegādes drošības regulas pārskatīšanu Komisija arī ierosinās, lai tiktu nodrošināta to gāzes piegādes komerciālo pienācīga pārredzamība, kas varētu ietekmēt ES enerģētisko drošību, taču vienlaikus jāaizsargā sensitīvās informācijas konfidencialitāte.

2.2. Pilnīgi integrēts iekšējais enerģijas tirgus

Neraugoties uz pēdējos gados gūtajiem panākumiem, Eiropas energosistēma joprojām nesniedz apmierinošus rezultātus. Pašreizējais tirgus modelis neveicina pietiekamas investīcijas; joprojām problemātiski aspekti ir tirgus koncentrācija un vājā konkurence, un Eiropas enerģētikas nozare joprojām ir pārāk sadrumstalota. Mums jāraida jauns politiskais impulss, lai tiktu pabeigta iekšējā enerģijas tirgus izveide.

Iekšējā tirgus tehniskā puse: tirgu savienošana ar starpsavienojumu palīdzību

Pašlaik Eiropas elektroenerģijas un gāzes pārvades sistēmas, it sevišķi pārrobežu savienojumi, nespēj nodrošināt apmierinošu iekšējā enerģijas tirgus darbību un enerģētiski izolēto teritoriju pievienošanu galvenajam elektroenerģijas un gāzes tīklam.

Pēdējos gados darbs pie infrastruktūras projektiem ir ievērojami paātrinājies, jo īpaši pēc nesenajiem notikumiem pie Eiropas Savienības austrumu robežas. 2013. gadā Eiropas Savienība 248 energoinfrastruktūras projektus klasificēja kā kopīgu interešu projektus. Šogad saraksts tiks pārskatīts un atjaunināts, bet pēc tam tas tiks darīts reizi divos gados¹⁵. 2014. gadā Eiropas enerģētiskās drošības stratēģijā 33 infrastruktūras projektus atzina par tādiem, kas ir būtiski enerģijas piegādes drošības uzlabošanai un enerģijas tirgu labākai savienošanai.

Attiecībā uz elektroenerģiju ir noteikts konkrēts minimālais starpsavienojumu mērķrādītājs — vismaz 10 % no dalībvalstīs uzstādītajām elektroenerģijas ražošanas jaudām; šis rādītājs būtu jāsasniedz līdz 2020. gadam. Attiecīgie pasākumi šā 10 % mērķrādītāja sasniegšanai ir izklāstīti Komisijas paziņojumā, kas iesniegts kopā ar šo Enerģētikas savienības stratēģisko satvaru. Komisija 2016. gadā ziņos par pasākumiem, kas vajadzīgi, lai līdz 2030. gadam sasniegtu 15 % mērķrādītāju.

Pārejai uz drošāku un ilgtspējīgāku energosistēmu būs vajadzīgas apjomīgas investīcijas tādās jomās kā ražošana, tīkli un energoefektivitāte. Tiek lēsts, ka nākamo desmit gadu tas nozīmēs 200 miljardus euro gadā¹⁶. Lai gan lielākā daļa šo investīciju nāks no privātā sektora, svarīgs faktors būs piekļuve finansējumam. Finansējumu jau sniedz Eiropas Investīciju banka, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments un Eiropas strukturālie un investīciju fondi. Turklāt papildu atbalstu sniegs jaunizveidojamais Eiropas Stratēģisko investīciju fonds, tādējādi projektiem, kuri ir nozīmīgi Eiropas mērogā (piemēram, projekti energotīklu, atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes jomā), būs vēl lielākas iespējas piekļūt finansējumam. Komisija izvērtēs priekšlikumus enerģētikas investīciju režīmiem, kuru mērķis ir apvienot resursus ekonomiski dzīvotspējīgu investīciju finansēšanai, un raudzīsies, lai tie nerada tirgus kropļojumu un sadrumstalotību.

Investori savā darbībā varēs balstīties uz informāciju, kas būs pieejama izveides stadijā esošajā Investīciju portālā, kurš būs Eiropas Stratēģisko investīciju fonda daļa un kura

¹⁵ Veicot atjaunināšanu, sarakstā tiks iekļauti stratēģiski projekti, kuri ir Enerģētikas kopienas interesēs un kuri ir svarīgi piegādes drošības uzlabošanai Enerģētikas savienībā, ja tie turklāt atbilst kopīgu interešu projektu kritērijiem.

¹⁶ Paziņojums "Investīciju plāns Eiropai" (COM(2014)903).

mērķis ir palielināt plānoto ES investīciju projektu pārredzamību un sniegt investoriem iespējas piekļūt informācijai. Komisija arī apkopos informāciju par infrastruktūras projektiem, ko finansē par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta un ES kohēzijas politikas fondu līdzekļiem, lai nodrošinātu lielāku saskaņotību starp daudzajām finansēšanas shēmām un pēc iespējas palielinātu to ietekmi.

Komisija regulāri izvērtēs to, kā tiek īstenoti lieli, Enerģētikas savienībai nozīmīgi infrastruktūras projekti; konkrētāk, tas tiks veikts kopīgu interešu projektu novērtēšanas pasākumu ietvaros. Izvērtēšanā ietilps ikgadējs ziņojums par gūto progresu elektrotīklu starpsavienojumu 10 % mērķrādītāja sasniegšanā, īpaši koncentrējoties uz reģionālo rīcības plānu īstenošanu. Visbeidzot, Komisija arī organizēs īpašu Energoinfrastruktūras forumu, kurā gūto progresu paredzēts apspriest ar dalībvalstīm, attiecīgajām reģionālajām sadarbības grupām, kā arī ar ES iestādēm. Pirmais forums notiks 2015. gada beigās.

Iekšējā enerģijas tirgus regulatīvās puses īstenošana un modernizācija

Spēkā esošo enerģētikas un saistīto tiesību aktu pilnīga īstenošana un precīza izpilde ir galvenais priekšnosacījums Enerģētikas savienības izveidei. Nav jēgas izstrādāt jaunas rīcībpolitikas un pieejas uz nestabiliem pamatiem.

Komisija šajā sakarā izmantos visus pieejamos politikas instrumentus un uzstās, lai dalībvalstis pilnībā īsteno trešo iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktu paketi un nodrošina tās izpildi, jo īpaši attiecībā uz atsaistīšanu un regulatoru neatkarību. Lai enerģētikas investīciju līdzfinansēšanai varētu izmantot Eiropas strukturālo un investīciju fondu līdzekļus, ir jāizpilda konkrēti *ex ante* nosacījumi. Tas palīdzēs nodrošināt atbilstību ES enerģētikas tiesību aktiem.

Precīza Līguma konkurences noteikumu izpilde palīdzēs nodrošināt, ka uzņēmumi nekropļo iekšējo enerģijas tirgu. Pretmonopola noteikumu izpilde nodrošinās, ka enerģija var brīvi plūst, proti, tiks risināti piegādes līgumu teritoriālo ierobežojumu jautājumi, kā arī jautājumi, kas saistīti ar augšposma/lejasposma darbībām un piekļuves tīklam ierobežošanu. Komisija, piemērodama konkurences tiesību aktus, arīdzan izvērtēs enerģijas cenu veidošanu un izmaiņas tajās.

Lai iekšējais enerģijas tirgus funkcionētu sekmīgi, tam ir vajadzīgs efektīvs tiesiskais regulējums. Ar trešo iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktu paketi izveidoja struktūras, kuru mērķis ir nodrošināt sadarbību starp pārvades sistēmu operatoriem un regulatoriem. Apspriedēs par tirgus modeli nostiprinās šo struktūru darbību. Patlaban šo struktūru lēmumi atspoguļo nacionālās nostājas.

Pārvades sistēmām būs jāklūst daudz lielākā mērā integrētākām, lai tās palīdzētu risināt pārveidotās energosistēmas problēmjautājumus. Ar trešo iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktu paketi izveidoja arī elektroenerģijas un gāzes pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīklus (*ENTSO-E* un *ENTSO-G*), kas jāpildina, lai tie varētu pildīt tiem uzticēto lomu. Jāizveido reģionāli operatīvie centri, kuri efektīvi plānos un pārvaldīs elektroenerģijas un gāzes pārrobežu plūsmas.

Tāpat ar trešo iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktu paketi izveidoja Energoregulatoru sadarbības aģentūru (*ACER*), kuras uzdevums ir palīdzēt valstu regulatoriem, jo īpaši pārrobežu jautājumos. Tomēr pašreiz *ACER* darbības pamatforma ir ieteikumu un atzinumu izdošana. Tai ir ļoti ierobežotas lēmumu pieņemšanas tiesības, piemēram, tā var tikai pieņemt lēmumus pēc valstu regulatoru lūguma vai ja tie nepieņem lēmumu noteiktā termiņā. Vienotā tirgus regulējums ES līmenī būtu jāstiprina, būtiski nostiprinot

ACER pilnvaras un neatkarību regulatīvo funkciju veikšanā Eiropas līmenī, lai tā varētu efektīvi pārraudzīt iekšējā enerģijas tirgus un saistīto tirgus noteikumu attīstību un lai risinātu pārrobežu jautājumus, kas ir svarīgi vienota iekšējā tirgus izveidei¹⁷.

Trešā iekšējā enerģētikas tirgus tiesību aktu pakete arī paredz tīkla kodeksu pieņemšanu ar mērķi palīdzēt saskaņot elektroenerģijas un gāzes plūsmu dažādās pārvades sistēmās. Šis darbs jāpabeidz, lai nodrošinātu pārrobežu enerģijas tirgu labāku darbību.

Lai atjaunojamo elektroenerģijas resursu ražošanu integrētu tirgū, ir vajadzīgi elastīgi tirgi — pirmkārt, piegādes un pieprasījuma ziņā un, otrkārt, dalībvalstīs un aiz to robežām. Tālab būtiski jāattīsta elektrotīkli. Ir nepieciešams paplašināt decentralizētās ražošanas un pieprasījuma pārvaldības iespējas, tostarp tekošās dienas tirgus, lai izveidotu jaunus augstsprieguma tālsavienojumus (supertīklus) un izstrādātu jaunas akumulācijas tehnoloģijas.

Komisija sagatavos vērienīgu leģislatīvo priekšlikumu, kura mērķis būs pārkārtot elektroenerģijas tirgus modeli un savienot vairumtirgus ar mazumtirgiem. Tas palielinās enerģijas piegādes drošību un nodrošinās to, ka elektroenerģijas tirgus būs labāk pielāgots enerģētikas pārkārtošanai, kas piesaistīs daudzus jaunus ražotājus, jo īpaši atjaunojamo energoresursu ražotājus, kā arī ļaus patērētājiem pilnīgi iesaistīties tirgū ar pieprasījuma reakcijas palīdzību. Ciešāka integrācija, tostarp reģionu līmenī, aktīvāka pārrobežu tirdzniecība un tādu īstermiņa un ilgtermiņa tirgu izveide, kuros būtu nodrošināta efektīva cenu veidošana, dos pareizos investīciju signālus, kā arī elastību, kas vajadzīga jaunu energoresursu integrācijai tirgū.

Pilnībā funkcionējošs iekšējais enerģijas tirgus, kas raida iedarbīgus investīciju signālus, ir labākais veids, kā samazināt vajadzību pēc jaudas mehānismiem. Komisija jau ir izstrādājusi pamatnostādnes¹⁸ un noteikumus¹⁹, kuru mērķis ir ierobežot negatīvo ietekmi, ko varētu radīt nepārdomāta, sadrumstalota un nesaskaņota publiskā intervence. Tomēr šo nostādņu sekmīga piemērošana var būt tikai pirmais solis uz to, lai nodrošinātu, ka atšķirīgi valstu tirgus pasākumi, piemēram, jaudas mehānismi un nesaskaņotas atjaunojamo energoresursu atbalsta shēmas, kļūst saderīgāki ar iekšējo tirgu²⁰. Lai gan dažos gadījumos intervence bijusi nepieciešama un pamatota, lai risinātu tirgus nepilnības, dažas publiskās intervences formas ir būtiski kaitējušas sekmīgai iekšējā enerģijas tirgus darbībai. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka jaudas mehānismi un atbalsts atjaunojamu elektroenerģijas resursu ražošanai ir pilnībā saskanīgi ar spēkā esošajiem noteikumiem un nekropļo iekšējo enerģijas tirgu. Pakāpeniski pavisam jāatsakās no subsīdijām, kurām ir negatīva vidiskā ietekme²¹. Pareizus investīciju signālus palīdzēs dot arī reformētā emisijas kvotu tirdzniecības sistēma.

¹⁷ Piemēram, tie varētu būt lēmumi, kas attiecas uz tādas jaunas infrastruktūras izveidi, kas skar vairāk nekā divas dalībvalstis, lēmumi par atbrīvojumiem attiecībā uz fiziskām divvirzienu plūsmām saskaņā ar Gāzes piegādes drošības regulu, pārrobežu izmaksu sadalījumu saskaņā ar *TEN-E* regulu vai līdzīgi.

¹⁸ Sk. paziņojumu "Iekšējā elektroenerģijas tirgus darbība un optimāla publiskā intervence" (C(2013)7243).

¹⁹ Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai (*EEAG*) (OV C 200, 28.6.2014., 1.–55. lpp.).

²⁰ *EEAG* piemērošana līdz šim apstiprinātajām atbalsta shēmām ir daļēji mazinājusi sadrumstalotības negatīvās sekas, tomēr ir vajadzīgi arī citi pasākumi.

²¹ Sk. paziņojumu "Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā" (COM(2011)571) un 2012. gada paziņojumu "Kā panākt, lai iekšējais enerģijas tirgus patiešām funkcionētu" (COM(2012)663), kā arī saskaņā ar G20 saistībām.

Visbeidzot, Komisija nodrošinās, ka enerģijas izmaksu un cenu veidošana ir pārredzamāka, izstrādājot regulāras un detalizētas pārraudzības un ziņošanas pasākumus, tostarp par to, kā enerģijas izmaksas un cenas ietekmē konkurētspēju. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tādiem publiskās intervences pasākumiem kā tarifu regulēšana, enerģijas nodokļi un publiskā atbalsta apjoms, kā arī šo pasākumu ietekmei uz cenu noteikšanas mehānismiem, tostarp elektroenerģijas tarifu deficīts.

Uzlabota reģionālā sadarbība vienotā ES satvarā

Enerģētikas savienībā dalībvalstīm, izstrādājot savu enerģētikas politiku, savas darbības jākoordinē ar kaimiņvalstīm, kā arī jāsadarbjas ar tām.

Dažādo Enerģētikas savienības stratēģijas elementu tehniskā īstenošana būs ļoti sarežģīta. Daži elementi, piemēram, jauni tirgus pasākumi gāzes un elektroenerģijas īstermiņa tirgiem vai pārvades sistēmu operatoru darbību integrēšanai, būtu jāizstrādā un jāīsteno reģionālā līmenī, virzoties uz pilnīgu ES mēroga tirgus integrāciju. To darot, par pamatu jāizmanto esošās iniciatīvas, piemēram, Piecpusējais enerģētikas forums vai Baltijas enerģijas tirgus starpsavienojuma plāns (*BEMIP*). Šajos reģionos gūtajiem panākumiem būtu jādarbojas kā katalizatoram citos reģionos. Komisija nodrošinās, ka visas reģionālās iniciatīvas tiek izstrādātas saskaņoti un nodrošina virzību uz pilnībā integrētu vienotu enerģijas tirgu.

Ņemot vērā, ka reģions ir ļoti vārgs, ir nepieciešams uzlabot sadarbību, solidaritāti un uzticēšanos Eiropas centrālajā un dienvidaustrumu daļā. Šo tirgu labāku integrāciju plašākā Eiropas enerģijas tirgū palīdzētu paātrināt īpaši sadarbības pasākumi; tā rezultātā tiktu uzlabota energosistēmas likviditāte un noturība un varētu pilnībā izmantot reģiona energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu potenciālu. Komisija šajā sakarā kā neatliekamu prioritāti izvirzīs konkrētu iniciatīvu pieņemšanu.

Attiecībā uz Ziemeļjūras un Baltijas jūras reģioniem Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un nozares pārstāvjiem, lai samazinātu to atkrastes energosistēmu izmaksas.

Jauns piedāvājums patērētājiem

Enerģētikas savienībā vienas dalībvalsts patērētājiem vajadzētu būt iespējai izdarīt apzinātu izvēli un brīvi un netraucēti pirkt enerģiju no uzņēmuma citā dalībvalstī. Tas nozīmē, ka jāveic papildu izmaiņas pašreiz spēkā esošajā valstu tiesiskajā regulējumā, jo lielākā daļa Eiropas mājtsaimniecību joprojām ir pasīvas patērētājas. Dažās dalībvalstīs patērētājiem ir ierobežotas piegādātāju izvēles iespējas un pāreja pie cita piegādātāja ir diezgan sarežģīta.

Lai dotu patērētājiem lielāku rīcības brīvību, dalībvalstīm un to iestādēm pilnībā jāīsteno Eiropas noteikumi, tostarp patērētāju aizsardzības noteikumi, un jānodrošina to izpilde. Attiecīgi atbalsta pasākumi jāveic arī reģionālajām un vietējām iestādēm, lai patērētāji varētu piekļūt saprotamai un viegli pieejamai informācijai, lietotājdraudzīgiem rīkiem un tiem tiktu piedāvāti finansiāli stimuli enerģijas taupīšanai.

Viedās tehnoloģijas palīdzēs patērētājiem un tos apkalpojošiem energopakalpojumu uzņēmumiem izmantot enerģijas tirgus sniegtās iespējas, proti, kontrolēt energopatēriņu (un, iespējams, energoresursu pašražošanu). Tas tirgū nodrošinās lielāku elastību, un, iespējams, samazinās patērētāju rēķinus.

Komisija turpinās uzstāt uz standartizāciju, atbalstīs viedo uzskaites mēraparātu izvēršanu dalībvalstīs²² un veicinās turpmāku viedo ierīču un viedtīklu attīstīšanu, lai elastīgi enerģijas patērētāji būtu ieguvēji. Tā veidos sinerģijas starp Enerģētikas savienību un Digitālā vienotā tirgus programmu un veiks pasākumus ar mērķi nodrošināt privātuma aizsardzību un garantēt kiberdrošību.

Tomēr tas būs iespējams tikai tad, ja tirgus cenas dos pareizus signālus. Vairākās dalībvalstīs regulēti tarifi joprojām ierobežo faktiskas konkurences rašanos, kas kavē investīciju piesaisti un jaunu tirgus dalībnieku rašanos. Galapatērētājiem noteiktās cenas bieži tiek regulētas, lai aizsargātu māsaimniecības vai pat patērētājus, kas nav māsaimniecības, no enerģijas izmaksu pieauguma. Šādu pasākumu sekas izjūt patērētāji, kam nav noteiktas regulētas cenas, elektroenerģijas uzņēmumi un/vai publiskais finansējums, ja ir radies elektroenerģijas tarifu deficīts. Tomēr ilgtermiņā šādi pasākumi kaitē to patērētāju interesēm, kuriem no tiem būtu vajadzējis gūt labumu. Komisija ar konkurences un ekonomikas pārvaldības regulējuma palīdzību centīsies pakāpeniski novērst, ka regulētās cenas ir zemākas par izmaksām. Tā arī rosinās, lai dalībvalstis izstrādā ceļvedi regulēto cenu pakāpeniskai atcelšanai.

Mazaizsargāto patērētāju aizsardzība

Enerģētiskā nabadzība negatīvi ietekmē dzīves apstākļus un veselības stāvokli. Tai ir vairāki cēloņi — galvenokārt to rada zemi ienākumi un vispārēja nabadzība kombinācijā ar zemas energoefektivitātes mājokļiem un mājokļu apsaimniekošanas sistēmu, kas neveicina energoefektivitāti. Enerģētisko nabadzību var risināt tikai ar kompleksiem pasākumiem, galvenokārt sociālajā jomā un valsts, reģionālo vai vietējo iestāžu kompetences ietvaros. Pakāpeniski atceļot regulētas cenas, dalībvalstīm jāsniiedz priekšlikums par mehānismu neaizsargāto patērētāju aizsardzībai, ko vēlams īstenot ar vispārējās labklājības sistēmas starpniecību. Ja palīdzību sniedz ar enerģijas tirgus palīdzību, to varētu īstenot, izmantojot tādas shēmas kā solidāri tarifi vai atlaide maksai par patērēto enerģiju. Šādu shēmu izmaksas jāsedz kopīgi patērētājiem, kas nav tiesīgi uz šādu palīdzību. Tāpēc ir svarīgi, ka šāda sistēma ir precīzi orientēta, lai kopējās izmaksas būtu zemas un tiktu ierobežots kropļojums, ko rada regulētas cenas (piem., lai tarifu deficīts dalībvalstīs nepalielinātos vēl vairāk).

2.3. Energoefektivitāte kā līdzeklis enerģijas pieprasījuma ierobežošanai

2014. gada oktobrī Eiropadome noteica indikatīvu ES mēroga mērķrādītāju, proti, līdz 2030. gadam energoefektivitāti uzlabot vismaz par 27 %. Šis mērķrādītājs tiks pārskatīts līdz 2020. gadam, tiecoties uz 30 % ietaupījumu ES mērogā. Šajā sakarā ir būtiski jāpārskata attieksme pret energoefektivitāti un jāattiecas pret to kā pilnvērtīgu energoresursu. Tirgus modeļa pārskatīšanas ietvaros Komisija nodrošinās, ka energoefektivitātei un pieprasījuma puses reakcijai tiek pievērsta tikpat liela uzmanība kā ražošanas jaudai.

Lielākais darbs jāveic valsts, reģionālā un vietējā līmenī, taču Komisija to var būtiski ietekmēt, izstrādājot piemērotu sistēmu progresa veicināšanai. Tādēļ Komisija mudinās dalībvalstis to rīcībpolitikās energoefektivitātei piešķirt prioritāti.

ES jau ir ieviesusi pasākumus, kam pasaulē nav līdzvērtīgu, ar mērķi enerģiju tērēt efektīvāk. Energomarķējuma un ekodizaina tiesību aktu prasības nozīmē, ka patērētāji var izdarīt apzinātas izvēles attiecībā uz energopatēriņu. Lai gan enerģija jātērē

²² Sk. ziņojumu “Salīdzinošs novērtējums par viedo uzskaites mēraparātu ieviešanu 27 ES dalībvalstīs, īpaši pievēršoties elektroenerģijai” (COM(2014)356).

lietderīgāk visās ekonomikas nozarēs, Komisija pievērsīs īpašu uzmanību tām nozarēm, kurās ir milzīgs energoefektivitātes potenciāls, jo īpaši transporta un būvniecības nozarei. Komisija turpinās veidot sinerģijas starp energoefektivitātes rīcībpolitikām, resursefektivitātes rīcībpolitikām un aprites ekonomiku. Tā ietvaros tiks izpētītas iespējas atkritumus pārvērst enerģijā.

Energoefektivitātes paaugstināšana ēku sektorā

Siltumapgāde un dzesēšana ir lielākais enerģijas pieprasījuma avots Eiropā un patērē lielāko daļu Eiropas gāzes importa. Joprojām ir iespējams ievērojami uzlabot energoefektivitāti attiecībā uz centralizēto siltumapgādi un dzesēšanu; šis jautājums tiks apskatīts Komisijas stratēģijā.

Dalībvalstīm ir jāveic darbības, jo īpaši vietējā un reģionālā līmenī, lai izmantotu ēku energoefektivitātes potenciālu. Nepieciešamo investīciju piesaiste vajadzīgajā apjomā joprojām ir problemātisks jautājums, jo īpaši vietējā līmenī, galvenokārt tāpēc, ka trūkst izpratnes un speciālo zināšanu neliela apjoma finansējuma sniegšanā. Komisija palīdzēs vienkāršot piekļuvi esošajam finansējumam un attiecībā uz Eiropas strukturālo un investīciju fondu finanšu instrumentiem iestādēm, kas pārvalda to līdzekļus, un ieinteresētajām personām piedāvās standartizētus finansējuma modeļus, veicinās jaunas finansēšanas shēmas, kas balstītas uz riska un ieņēmumu dalīšanu, izstrādās jaunas finansēšanas metodes un sniegs atbalstu tehniskās palīdzības veidā. Finansiālais atbalsts jāsniedz kopā ar tehnisko atbalstu, lai palīdzētu maza mēroga projektus apvienot lielākās programmās, kas var samazināt darījumu izmaksas un piesaistīt lielāku privātā sektora atbalstu.

Darbs, kas paveikts saistībā ar progresīvo pilsētu un pašvaldību, kā arī Pilsētas mēru pakta iniciatīvām, kuras lielākoties virza mēri, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, investori, finanšu iestādes un pakalpojumu sniedzēji, ir svarīgs, lai panāktu progresu attiecībā uz energoefektivitāti ES teritorijā un ārpus tās. Komisija šim darbam pauž stingru atbalstu. Komisija arī izstrādās iniciatīvu “pasaules mēroga izcilība energoefektivitātes rīcībpolitikas veidošanā”, kas būs ieguldījums G20 energoefektivitātes rīcības plāna īstenošanā. Tā nešaubīgi veicinās vērienīgu energoefektivitātes mērķu un mērķrādītāju pieņemšanu tādos forumos kā ANO iniciatīva “Ilgspējīga enerģija visiem” un Starptautiskās enerģētikas aģentūra. Tā kā ES ir pasaules līdere energoefektivitātes tehnoloģiju jomā, tam vajadzētu veicināt eksportu un izaugsmi un nodarbinātību ES.

ES fondiem un EIB finansējumam var būt milzīga ietekme. Eiropas Stratēģisko investīciju fonds dod iespēju piesaistīt apjomīgas investīcijas ēku renovācijai. Investīcijas šajā jomā var dot lieliskus rezultātus izaugsmes un nodarbinātības ziņā.

Ceļā uz energoefektīvu un dekarbonizētu transporta nozari

Transporta nozares patēriņš veido vairāk nekā 30 % no enerģijas galapatēriņa Eiropā. Tās energoefektivitātes potenciāla īstenošanai jāturpina noteikt stingrākus CO₂ emisijas standartus vieglajiem automobiļiem un furgoniem arī pēc 2020. gada un jākoncentrējas uz pasākumiem degvielas patēriņa efektivitātes palielināšanai CO₂ emisijas samazināšanai no smagdarba transportlīdzekļiem un autobusiem. Būtu jāveicina arī labāka satiksmes pārvaldība, jo tas ir moderns un tālredzīgs instruments, kā samazināt CO₂ emisijas.

Iepriekš minētais būtu jāpapildina ar pasākumiem, kuru mērķis ir labāk izmantot vienotā tirgus potenciālu un ārējo izmaksu internalizācija. Komisija veicinās, ka tiek izmantotas ceļu nodevu iekasēšanas sistēmas, kas balstītas uz principu, ka maksā piesārņotājs un lietotājs, un pastiprinās centienus izveidot vienotu Eiropas transporta telpu, kuras pamatā ir transportlīdzekļu optimāls izmantojums. Vēl viens veids, kā varētu būtiski ietaupīt degvielu, ir novērst šķēršļus tādu transporta veidu izmantošanai, kuri rada mazāku siltumnīcefekta gāzu apjomu, piemēram, dzelzceļš, jūras un iekšzemes ūdensceļu transports, kā arī padarīt šos transporta veidus pievilcīgākus un rentablākus. Komisija turpinās veicināt iniciatīvu “*Shift 2Rail*”²³.

Komisija turpinās veikt darbības ar mērķi dekarbonizēt transporta nozari, kurā galvenais energoresurss joprojām ir naftas produkti. Lai to izdarītu, būs pakāpeniski jāpārveido visa transporta sistēma, kā arī pastiprināti jāattīsta un plaši jāievieš alternatīvās degvielas. Komisija turpinās veikt darbības, lai veicinātu vajadzīgās infrastruktūras (t. i., uzpildes un uzlādes staciju) strauju izvēršanu.²⁴ Šādu transportlīdzekļu popularitātes pieaugums tirgū ir atkarīgs no infrastruktūras, kas nozīmē, ka transportlīdzekļi un degviela jāizvērs vienlaikus.

Transporta elektrifikācija ir svarīga, lai mazinātu transporta nozares atkarību no naftas un to dekarbonizētu; jo īpaši tas attiecas uz autotransportu (īsa un vidēja attāluma) un dzelzceļa transportu. Eiropai jāpaaugstina automobiļu un citu transportlīdzekļu elektrifikācija un jāizvirzās priekšgalā elektromobilitātes un enerģijas akumulācijas tehnoloģiju jomā. Tas nozīmē, ka elektrotransportlīdzekļi ir pilnīgi jāintegrē pilsētu mobilitātes rīcībpolitikās un elektrotīklā gan kā enerģijas patērētāji, gan potenciālas enerģijas akumulatori.

2.4. Ekonomikas dekarbonizācija

Vērienīga klimata politika ir viens no Enerģētikas savienības pamatelementiem. ES klimata politikas pamatā ir ES mēroga oglekļa tirgus (ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēma), vērienīgi, bet taisnīgi valsts siltumnīcefekta gāzu samazināšanas mērķrādītāji nozarēm, uz kurām neattiecas emisiju kvotu tirdzniecības sistēma, un enerģētikas politika, kuras mērķis ir padarīt Eiropas Savienību par līderi atjaunojamo energoresursu jomā.

Vērienīga ES klimata politika

Saskaņā ar vienošanos par klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam ES ir apņēmusies savā teritorijā samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par vismaz 40 % salīdzinājumā ar 1990. gadu. Tas ir vērienīgs ieguldījums starptautiskajās sarunās par klimatu, kuru mērķis ir 2015. gadā panākt saistošu vienošanos klimata jautājumos. Šis ieguldījums ir sīkāk aprakstīts paziņojumā “Ceļā uz Parīzi”, kas iesniegts vienlaikus ar šo Enerģētikas savienības stratēģisko satvaru. Komisija kopā ar dalībvalstīm uzsāks sarunas ar citām lielākajām tautsaimniecībām, lai pārliecinātu tās pievienoties Eiropas izvirzītajiem mērķiem. Tas tiks darīts ar aktīvu Eiropas klimata diplomātiju, pilnīgi izmantojot tirdzniecības un attīstības instrumentu sniegtās iespējas.

Eiropas klimata politikas galvenais elements ir labi funkcionējoša ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma. Līdz ar tirgus stabilitātes rezerves ieviešanu un pasākumiem, kas jāīsteno, lai sasniegtu augstāku mērķrādītāju, ko paredz 2030. gada satvars, ES emisijas

²³ Regula (ES) Nr. 642/2014, ar ko izveido kopuzņēmumu *Shift2Rail*.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 22. oktobra Direktīva 2014/94/ES par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu.

kvotu tirdzniecības sistēmā oglekļa dioksīda emisijām tiks noteikta jēgpilna cena un stimulēts izmaksefektīvs siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājums. Eiropas Komisija vēlas, lai ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma pilnībā īstenotu savu uzdevumu — būt tehnoloģiski neitrālam un izmaksefektīvam instrumentam, kas ES mērogā veicina investīcijas mazoglekļa risinājumos. Ar cenu veidošanu ES līmenī tā nostiprina iekšējā enerģijas tirgus darbību un veicina atjaunojamo energoresursu un citu mazoglekļa un energoefektīvu tehnoloģiju izmantojumu. Rīcībpolitikās, kuru mērķis ir novērst oglekļa emisiju pārvirzi, būtu jāatspoguļo citu lielo tautsaimniecību pūliņu apmērs.

Nozarēm, kas nav iekļautas ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, joprojām jānosaka valsts mērķi, un zemes izmantojuma un mežsaimniecības nozare tiks iekļauta ES 2030. gada satvarā, nodrošinot, ka arī šīm nozarēm ir tiek doti pareizi stimuli ar mērķi mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un sekmēt cīņu pret klimata pārmaiņām.

Ceļā uz vadošo lomu atjaunojamo energoresursu jomā

Eiropas Savienība ir apņēmusies kļūt par pasaules līderi atjaunojamo energoresursu jomā, proti, kļūt par globāli nozīmīgu centru, kurā izstrādā jaunas paaudzes tehniski uzlabotus un konkurētspējīgus atjaunojamus energoresursus. ES ir arī noteikusi ES mērķrādītāju — panākt, lai līdz 2030. gadam atjaunojamo energoresursu daļa veidotu 27 % no visas patērētās enerģijas.

ES jau ir ceļā, lai sasniegtu 2020. gadam noteikto mērķrādītāju (atjaunojamo energoresursu īpatsvars energoresursu struktūrā — 20 %), — galvenokārt pateicoties ES lielajam ieguldījumam, ir būtiski samazinājušās jaunuzstādīto vēja un saules enerģijas jaudu izmaksas un ir sekmīgi sākti atbalsta shēmu reforma ar mērķi vēl vairāk samazināt izmaksas. Taču, lai sasniegtu 27 % mērķrādītāju, jārisina jauni problēmjautājumi.

Lai pakāpeniski un efektīvi integrētu atjaunojamus energoresursus tirgū, kurš veicina konkurētspējīgus atjaunojamus energoresursus un inovāciju, jānodrošina, lai enerģijas tirgi un energotīkli būtu tiem gatavi²⁵. Ir pilnīgi jāīsteno spēkā esošie tiesību akti un jauni tirgus noteikumi, tādējādi nodrošinot jauno viedtīklu tehnoloģiju un pieprasījuma reakcijas izvērsanu, lai enerģētikas pārkārtošana būtu sekmīga.

Saskaņā ar Pamatnostādnēm par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai atjaunojamo energoresursu ražošana ir jāatbalsta, izmantojot tirgbalstītas shēmas, kuru mērķis ir novērst tirgus nepilnības, nodrošināt izmaksu efektivitāti un nepieļaut pārmērīgas kompensācijas vai kropļojumus. Zemu izmaksu finansējums kapitālietilpīgiem atjaunojamajiem energoresursiem ir atkarīgs no stabilas investīciju sistēmas, kas samazina regulatīvo risku. Tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu investoru uzticēšanos un piesaistītu investīcijas no starptautiskajiem fondiem, liela mēroga projektu virzītājiem un kooperatīviem un mājsaimniecībām tirgbalstītā sistēmā, kas nodrošina, ka kapitāla izmaksas nav pārlietu augstas. Komisija sekmēs, lai starp valsts atbalsta shēmām veidotos sadarbība²⁶ un konverģence, kas veicinātu lielāku pārrobežu atvērtību,

²⁵ Tirgu pielāgošana atjaunojamajiem energoresursiem nozīmē, ka īstermiņa tirgiem jāklūst dziļākiem, likvidākiem un reāllaikā funkcionējošiem. Esošo elektrotīklu struktūra un ekspluatācija ir domāta vienā valstī tradicionāli ražotai elektroenerģijai, līdz ar to tie nav sevišķi piemēroti nākotnes apstākļiem, kad ievērojami pieaugs no atjaunojamajiem energoresursiem ražotas enerģijas apjomi un nebūs iespējas iztikt bez balansēšanas, lai kompensētu šādu piegāžu nepastāvīgumu.

²⁶ Vairākas dalībvalstis izvērtē iespēju izmantot Atjaunojamo energoresursu direktīvā paredzētos sadarbības mehānismus, lai izmaksefektīvi sasniegtu savus mērķrādītājus. Komisija ir sniegusi atbalstu šajā procesā, palīdzot dalībvalstīm risināt tehniskos un finansiālos jautājumus, kas aktuāli saistībā ar šiem pārrobežu mehānismiem.

tāpēc Komisija ar dalībvalstīm izvērsti diskutēs par attiecīgajām Komisijas vadlīnijām²⁷ un Pamatnostādnēm par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai.

Pieņemot lēmumus par investīcijām elektroenerģijas ražošanā no atjaunojamajiem energoresursiem, jāņem vērā resursu fiziskā pieejamība, kā arī fiziskais tīkls; sabiedrības attieksme; patērētāju atrašanās vieta un administratīvie šķēršļi. Turklāt izmaksas, ko rada atjaunojamo elektroenerģijas resursu integrācija iekšējā enerģijas tirgū, vajadzētu pazemināt arī jaunas infrastruktūras (jo īpaši starpsavienojumu) būvniecībai.

ES ir jāinvestē modernā un ilgtspējīgā alternatīvajā kurināmajā, tostarp biokurināmā ražošanas procesā, un bioekonomikā kopumā. Tas ļaus saglabāt vadošo lomu tehnoloģiskajā un rūpnieciskajā ziņā un sasniegt klimata pārmaiņu jomā noteiktos mērķus. ES būs jāņem vērā arī bioenerģijas ietekme uz vidi, zemes izmantošanu un pārtikas ražošanu. Vajadzīgo finansējumu varētu palīdzēt nodrošināt ES Investīciju plāns, kā arī citi ES finansējuma avoti.

2.5. Enerģētikas savienība pētniecībai, inovācijai un konkurētspējai

Svarīgs Enerģētikas Savienības elements ir jauna pētniecības un inovācijas stratēģija. Lai Eiropas Enerģētikas savienība būtu pasaules līdere atjaunojamo energoresursu jomā, tai jāuzņemas vadošā loma nākamās paaudzes atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju, kā arī energoresursu glabāšanas/akumulācijas risinājumu jomā.

Tāpat ES jāklūst par līderi tādās jomās kā viedtīkli un viedās mājošanas tehnoloģijas, mazpiesārņojošs transports, kā arī nepiesārņojošs fosilais kurināmais un tās kodolenerģijas ražošanas iekārtas būtu drošākās pasaulē, ir būtiska nozīme, lai Enerģētikas savienība veicinātu darbvietu un konkurences rašanos.

Lai gan ir panākts būtisks progress Eiropas pētniecības programmu efektivitātes uzlabošanā, vēl ir daudz lietu, ko varētu darīt. Joprojām vēl tāls ceļš ejams, lai pētniecība būtu pilnībā koordinēta un precīzi orientēta, sekmīgi apvienojot ES un dalībvalstu programmas, lai tām būtu kopēji mērķi un nodevumi. Ja vēlamies sasniegt mērķus, mums jāpanāk, lai katrs ieguldītais euro dotu maksimālu rezultātu visā ES. Tas nozīmē, ka ir jāizmanto integrēta pieeja, lai veidotu sinerģijas, kopīgs darbs, lai koordinētu centienus un gūtu rezultātus, efektīvāku saikņu veidošana starp pētniecību un rūpniecību, tādējādi ES tirgū laižot jaunas tehnoloģijas.

Lai to īstenotu, jaunajai Eiropas enerģētikas pētniecības un inovācijas pieejai²⁸ būtu jāpaātrina energosistēmas pārkārtošana. Tai par pamatu vajadzētu izmantot pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”, un tajā vajadzētu iesaistīties visām dalībvalstīm, ieinteresētajām personām un Komisijai.

Darbības vajadzētu vārst četros prioritāros virzienos, kurus dalībvalstis un Komisija apņēmtos ievērot:

- ieņemt vadošo lomu pasaulē jaunas paaudzes atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izstrādē, tostarp biomasas un biokurināmā ražošanā un izmantošanā vidi saudzējošā veidā, kā arī enerģijas glabāšanas/akumulācijas risinājumu izstrādē;

²⁷ *European Commission guidance for the design of renewables support schemes* (SWD(2013)439); *Guidance on the use of renewable energy cooperation mechanism* (SWD(2013)440).

²⁸ Tostarp vajadzētu atjaunināt Eiropas energotehnoloģiju stratēģisko plānu un izstrādāt stratēģisku transporta pētniecības un inovācijas programmu.

- sekmēt patērētāju līdzdalību enerģētikas pārkārtošanā, izmantojot viedtīklus, viedas mājsaimniecības ierīces un mājokļa automatizācijas sistēmas un veidojot progresīvas pilsētas;
- veidot efektīvas energosistēmas un izmantot tehnoloģijas, lai ēku fondu padarītu par enerģētiski neitrālu, un
- veidot ilgtspējīgākas transporta sistēmas, izstrādājot un izvēršot plašā mērogā inovatīvas tehnoloģijas un pakalpojumus ar mērķi palielināt energoefektivitāti un samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas.

Bez minētajām četrām kopīgajām prioritātēm ir arī citas pētniecības prioritātes, attiecībā uz kurām Komisijai vajadzētu sadarboties daudz ciešāk ar dalībvalstīm, kuras vēlas izmantot šādas tehnoloģijas:

- tālredzīga pieeja oglekļa dioksīda uztveršanai un uzglabāšanai (CCS) un oglekļa dioksīda uztveršanai un izmantošanai (CCU) elektroenerģijas ražošanas un rūpniecības nozarēs, kas būs kritiski svarīgas tehnoloģijas 2050. gada klimata mērķu sasniegšanai izmaksefektīvā veidā. Tam būs nepieciešams attiecīgs politiskais satvars, tostarp emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas reforma un jaunais Inovācijas fonds, lai vairotu skaidrību uzņēmējos un investoros, kas ir svarīgi šo tehnoloģiju turpmākai izstrādei.
- Kodolenerģijas īpatsvars elektroenerģijas ražošanā ES šobrīd ir 30 %²⁹. ES jānodrošina, ka dalībvalstis piemēro augstākos drošības, atkritumu apsaimniekošanas un kodolieroču neizplatīšanas standartus. ES vajadzētu nodrošināt tehnoloģiskās līderības saglabāšanu kodolenerģijas jomā, tostarp ar ITER³⁰ palīdzību, lai nepalielinātu enerģētisko un tehnoloģisko atkarību.

Inovācijā balstīta pāreja uz mazoglekļa ekonomiku sniedz ir lieliska iespēja izaugsmei un darbvietu radīšanai. Radīsies jaunas nozares, jauni darbības modeļi un jauni darba profili. Ir ne tikai jānodrošina tehnoloģiskā līderība, bet arī jāattīsta rūpnieciskās ražošanas jaudas vai tehnoloģiju piegādes ķēdes visā Eiropā. Tas nozīmē, ka pētniecības, rūpniecības un finanšu nozarei un publiskā sektora iestādēm jāsadarbojas. Efektīva rūpniecības stratēģija, kurā būtu ņemts vērā iepriekš minētais, dos ES rūpniecībai celmlauža priekšrocības gan iekšzemes, gan starptautiskajos tehnoloģiju tirgos, kas pozitīvi atsauksies uz konkurētspēju un nodarbinātību.

Komisija izpētīs, kā varētu izmantot publiskā iepirkuma potenciālu būt par katalizatoru inovācijai rūpniecībā un uzņēmējdarbībā un vidi saudzējošai izaugsmei ES un ārpus tās. Tā pilnībā izmantos ES tirdzniecības politiku, lai uzlabotu Enerģētikas savienībā svarīgu tehnoloģiju un pakalpojumu piekļuvi ārvalstu tirgiem, kā arī lai aizsargātu ES tirgu pret negodīgu tirdzniecības praksi, un atbalstīs citu valstu centienus izveidot modernas un ilgtspējīgas energosistēmas. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un reģioniem, lai nodrošinātu sinerģiju veidošanu starp dažādiem ES fondiem un pilnībā izmantotu kohēzijas politikas finansējuma potenciālu inovācijā.

Izmaiņas nozīmē arī to, ka dažās nozarēs, darbības modeļos vai darba profilos būs nepieciešami pielāgojumi. Lai apmācītu darbiniekus jaunajiem vai pielāgotajiem darba profiliem, jāizstrādā jaunas profesionālās un citu veidu apmācības programmas, kuras atbilstu darba vajadzībām un sniegtu iedzīvotājiem pamatīgas profesionālās prasmes.

²⁹ Sk. Eiropas enerģētiskās drošības stratēģiju (COM(2014) 330).

Tāpēc godīgai un taisnīgai enerģētikas pārkārtošanai būs vajadzīgs, lai konkrētās nozarēs darba ņēmēji pārkvalifikācējas vai paaugstina kvalifikāciju, un vajadzības gadījumā tas jāpapildina ar atbilstošiem sociālajiem pasākumiem. Šajā saistībā ir ļoti svarīgi, lai sociālie partneri zināšanas un pieredzi būtu ieguvuši nepastarpināti. Komisija informēs sociālos partnerus un aicinās tos iekļaut enerģētikas pārkārtošanu sociālajā dialogā Eiropas līmenī.

3. Enerģētikas savienības pārvaldība

Lai pārliecinātos, ka visi ar enerģētiku saistītie pasākumi Eiropas, reģionālā, valstu un vietējā līmenī sekmē Enerģētikas savienības mērķu sasniegšanu, Enerģētikas savienībai ir arī vajadzīgi integrēti pārvaldības un uzraudzības procesi. Pārvaldības procesam vajadzētu būt šādiem mērķiem:

- apvienot darbības enerģētikas, klimata un citās saistītās politikas jomās, lai palielinātu politikas jomu saskaņotību ilgākā termiņā. Tas arī investoriem sniegtu pārliecību ilgtermiņā un iezīmētu perspektīvu par tālāku nākotni;
- nodrošināt iekšējā enerģijas tirgus izveidi un 2030. gada enerģētikas un klimata politikas satvara īstenošanu, jo īpaši 2030. gada apstiprināto mērķrādītāju sasniegšanu attiecībā uz atjaunojamajiem energoresursiem, energoefektivitāti, nozarēm, kas neietilpst emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, un starpsavienojumiem;
- racionalizēt pašreizējās plānošanas un ziņošanas prasības, novēršot nevajadzīgu administratīvo slogu;
- veidot dialogu ar ieinteresētajām personām par enerģētikas jautājumiem, lai politikas veidotāji būtu labāk informēti un lai veicinātu aktīvu līdzdarbību enerģētikas pārkārtošanā;
- padziļināt dalībvalstu savstarpējo sadarbību, tostarp reģionālā līmenī, un sadarbību ar Komisiju;
- sakopojot attiecīgās zināšanas un atvieglojot to pieejamību ieinteresētajām personām, uzlabot datus, analīzi un izlūkdatus, kas vajadzīgi Enerģētikas savienības darbībai, un
- reizi gadā iesniegt ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par Enerģētikas savienības darbību, lai risinātu galvenos problēmjautājumus un iezīmētu virzienu politiskajām debatēm.

Komisija attiecībā uz Eiropas Enerģētikas savienību sāks dinamiskas pārvaldības procesu. Lai gan starp šo pārvaldības procesu un Eiropas pusgadu būs skaidra saikne, abi procesi tiks pārvaldīti atsevišķi.

4. Enerģētikas savienības izveide

Enerģētikas savienības izveide nozīmē, ka ir jāīsteno šajā stratēģijā aprakstītās darbības, kuras apkopotas 15 punktos. Pievienotajā ceļvedī ir izklāstītas iniciatīvas, kas jāizstrādā šīs stratēģijas ietvaros, un tajā sniegts skaidrs pieņemšanas un īstenošanas grafiks, kā arī noteikti attiecīgi pienākumi. Komisija iniciatīvas uzskata par savstarpēji saistītām un to vērību par pietiekamu, lai ES varētu pārveidot Eiropas energosistēmu. Sekmīga īstenošana ir atkarīga no visu iesaistīto dalībnieku, tai skaitā ES iestāžu, dalībvalstu, Eiropas Investīciju bankas un citu ieinteresēto personu, politiskās gribas, tostarp reģionālajā un vietējā līmenī saskaņā ar subsidiaritātes, proporcionalitātes un labāka regulējuma principiem.

ES jāspēj reaģēt uz negaidītiem notikumiem, izmantot jaunas iespējas, kā arī prognozēt nākotnes tendences un pielāgoties tām. Komisija vajadzības gadījumā izmantos savas iniciatīvas tiesības, lai sniegtu priekšlikumu atbilstošai reakcijai uz notikumiem.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi apstiprināt šo stratēģiju Enerģētikas savienības izveidei, un aktīvi iesaistīties tās īstenošanā, cieši sadarbojoties ar visām ieinteresētajām personām.

*

* *

Enerģētikas savienība 15 rīcības punktos

1. Spēkā esošo enerģētikas un saistīto tiesību aktu pilnīga īstenošana un precīza izpilde ir galvenais priekšnosacījums Enerģētikas savienības izveidei.

- Komisija izmantos visus tās rīcībā esošos instrumentus, lai dalībvalstis pilnīgi īstenotu enerģētikas tiesību aktus, jo īpaši trešo iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktu paketi, un nodrošinās stingru Līguma konkurences noteikumu izpildi.

2. ES jādažādo gāzes piegādes un jāpadara tās noturīgākas pret piegādes traucējumiem.

- Komisija pēc pašreiz spēkā esošās gāzes piegādes regulas pārskatīšanas 2015. un 2016. gadā iesniegs priekšlikumu gāzes piegādes stabilitātes un dažādošanas paketei.
- Komisija sagatavos visaptverošu sašķidrinātās dabasgāzes un tās glabāšanas stratēģiju.
- Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai rastu piekļuvi citiem piegādātājiem, tostarp Dienvidu gāzes koridora maršrutā un no Vidusjūras reģiona un Alžīrijas, nolūkā samazināt pašreizējo atkarību no individuāliem piegādātājiem.

3. Starpvaldību nolīgumiem vajadzētu būt pilnīgi saskanīgiem ar ES tiesību aktiem, un tiem jābūt pārredzamākiem.

- Komisija ierosinās 2016. gadā pārskatīt Starpvaldību nolīgumu lēmumu, lai nodrošinātu nolīgumu saderību ar ES tiesību aktiem, pirms tiek sāktas sarunas, iesaistītu Komisiju šādās sarunās un izstrādātu standartizētas līguma klauzulas, kas aptvertu ES noteikumus un padarītu gāzes piegādes komercīgumus pārredzamākus.

4. Enerģijas tirgus izveides pabeigšanas priekšnosacījums ir atbilstoša infrastruktūra, kurā būtu integrēti atjaunojamie energoresursi un garantēta piegādes drošība.

- Komisija atbalstīs lielu infrastruktūras projektu (jo īpaši kopīgu interešu projektu) īstenošanu, izmantojot pieejamos finanšu līdzekļus, piemēram, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, Eiropas strukturālos un investīciju fondus un jaunizveidojamo Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, lai piesaistītu nepieciešamo privātā un publiskā sektora finansējumu.
- Komisija apkopos informāciju par ES finansētajiem infrastruktūras projektiem, lai nodrošinātu lielāku saskaņotību un pēc iespējas palielinātu to ietekmi.
- Komisija izveidos īpašu Energoinfrastruktūras forumu, kurā tā ar dalībvalstīm, reģionālajām sadarbības grupām un ES iestādēm apspriedīs progresu, kas gūts lielajos infrastruktūras projektos. Pirmais forums notiks 2015. gada beigās.

5. Tāda vienota iekšējā enerģijas tirgus izveide, kas dod labumu iedzīvotājiem, piegādes drošības garantēšana, atjaunojamo energoresursu integrācija tirgū un jaudas mehānismu līdz šim nekoordinētās izstrādes saskaņošana dalībvalstīs prasa pašreizējā tirgus modeļa pārskatīšanu.

- Komisija 2016. gadā iesniegs priekšlikumus tiesību aktiem par elektroenerģijas piegādes drošību.
- Komisija 2015. gadā iesniegs priekšlikumu jaunam Eiropas elektroenerģijas tirgus modelim, kam 2016. gadā sekos tiesību aktu priekšlikumi.

6. Tiesisko regulējumu, kas izveidots ar trešo iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktu paketi, ir jāturpina pilnveidot, lai iedzīvotāji un uzņēmumi varētu baudīt priekšrocības, ko sniedz vienots iekšējais enerģijas tirgus.

- Regulējumu, jo īpaši attiecībā uz ACER un pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīklu darbību, Komisija 2015. un 2016. gadā pārskatīs un sniegs priekšlikumu atbilstošām darbībām, kā nostiprināt Eiropas tiesisko regulējumu.

7. Reģionālas pieejas tirgus integrācijai ir svarīgs solis virzībā uz pilnībā integrētu ES mēroga enerģijas tirgu.

- Komisija izstrādās reģionālās sadarbības pamatnostādnes un aktīvi iesaistīsies reģionālās sadarbības struktūrās kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām.

8. Lielāka enerģijas izmaksu un cenu, kā arī publiskā atbalsta pārredzamība veicinās tirgus integrāciju un ļaus apzināt iekšējo tirgu kropļojošas darbības.

- Komisija reizi divos gados sagatavos ziņojumu, sniedzot pārskatu par enerģijas cenām, detalizēti analizēs nodokļu, nodevu un subsīdiju nozīmi un centīsies pakāpeniski izskaust regulētās cenas, kuras ir zemākas par izmaksām.
- Valstu un vietējā līmenī vajadzētu aizsargāt mazaizsargātus patērētājus, par līdzekli izmantojot sociālās rīcībpolitikas.

9. ES ir nospraudusi mērķrādītāju — līdz 2030. gadam panākt vismaz 27 % enerģijas ietaupījumu.

- Komisija 2015. un 2016. gadā pārskatīs visus attiecīgos energoefektivitātes tiesību aktus un vajadzības gadījumā ierosinās grozījumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanu.
- Dalībvalstīm un reģioniem vajadzētu vairāk izmantot Eiropas fondus mājokļu renovācijai.

10. Ēku sektorā ir milzīgs energoefektivitātes paaugstināšanas potenciāls. Ēku modernizācija, lai padarītu tās energoefektīvas, un ilgtspējīgu telpu apkures un dzesēšanas risinājumu pilnvērtīga izmantošana samazinās ES tērīšus par enerģijas importu, palielinās enerģētisko drošību un samazinās enerģijas izmaksas mājsaimniecībām un uzņēmumiem.

- Komisija izstrādās iniciatīvu “Vieds finansējums energoviedām ēkām”, kuras mērķis būs esošo ēku energoefektivitātes paaugstināšana un esošo finansēšanas instrumentu pieklūstamības sekmēšana.

- Komisija iesniegs priekšlikumu stratēģijai, kā veicināt investīcijas siltumapgādē un dzesēšanā.

11. ES ir jāpārrina energoefektivitātes un dekarbonizācijas centieni transporta nozarē, pakāpeniska pāreja uz alternatīvajām degvielām un energosistēmu un transporta sistēmu integrācija.

- Komisija sniegs priekšlikumu visaptverošai autotransporta tiesību aktu paketei, ar kuru veicinās efektīvākas infrastruktūras cenas, intelektisku transporta risinājumu izvēšanu un energoefektivitātes uzlabošanu.
- Komisija veiks turpmākas darbības, lai izveidotu atbilstošus tirgus apstākļus alternatīvo degvielu izvēšanai plašākā mērogā un veicinātu mazpiesārņojošu transportlīdzekļu iepirkšanu. Iepriekš minēto īsteno ar dažādiem valsts, reģionāla un vietēja mēroga pasākumiem, kurus atbalstīs ES.

12. Eiropadomes oktobra sanāsmē ES vienojās par klimata un enerģētikas satvaru 2030. gadam. Tagad tas ir jāīsteno. ES sniegs vērienīgu ieguldījumu starptautiskajās sarunās par klimata politiku.

- Komisija sniegs priekšlikumu tiesību aktiem, kā izpildīt Eiropadomes 2014. gada oktobrī apstiprināto siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma mērķrādītāju gan emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, gan nozarēs, kuras tā neaptver.

13. ES ir vienojusies par mērķrādītāju attiecībā uz atjaunojamajiem energoresursiem, proti, līdz 2030. gadam to īpatsvaram jāsasniedz 27 %.

- Komisija 2016. un 2017. gadā sniegs priekšlikumu jaunai atjaunojamo energoresursu paketei. Tie ietvers jaunu rīcībpolitiku attiecībā uz ilgtspējīgu biomasu un biodegvielām, kā arī tiesību aktus ES 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanai izmaksefektīvā veidā.

14. ES ir jāizstrādā tālredzīga enerģētikas un klimata pētniecības un inovācijas stratēģija, kuras mērķis būs saglabāt Eiropas vadošo pozīciju tehnoloģiju jomā un paplašināt eksporta iespējas.

- Komisija 2015. un 2016. gadā iesniegs priekšlikumu Eiropas enerģētikas pētniecības un inovācijas pieejai, kas ietvers atjauninātu Eiropas energotehnoloģiju stratēģisko plānu un stratēģisku transporta pētniecības un inovācijas programmu, kurai būs tikai dažas pamatprioritātes un skaidri formulēti mērķi.
- Komisija izstrādās iniciatīvu pasaules mēroga līderībai tehnoloģijās un inovācijā klimata un enerģētikas jomā, kas veicinās darbvieta rašanos un izaugsmi.

15. ES izmantos visus tās rīcībā esošos ārpolitikas instrumentus, lai nodrošinātu, ka ES sarunās ar partneriem par klimata un enerģētikas jautājumiem ir spēcīga un vienota un rīkojas konstruktīvi un saskaņoti.

- Komisija kopā ar Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos un Komisijas priekšsēdētāja vietnieci un dalībvalstīm ar jaunu sparī īsteno ES klimata un enerģētikas diplomātiju.
- Komisija kopā ar Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos un Komisijas priekšsēdētāja vietnieci izstrādās aktīvu programmu, kā nostiprināt ES

sadarbību ar trešām valstīm enerģētikas jautājumos, tostarp atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes jomā.

- Komisija pilnvērtīgi izmantos ES ārējās tirdzniecības politiku, lai veicinātu piekļuvi energoresursiem un Eiropas energotehnoloģiju un energopakalpojumu piekļuvi ārvalstu tirgiem.